

Cyclus: Het is de tijd (nog niet).

Elise Woertman
Kees van der Zwaard

40-dagentijd – Pasen 2025
5 maart – 20 april

Inleiding

We leven in een spannende tijd. Als secretaris-generaal van de NAVO roept Mark Rutte ons op om ons voor te bereiden op een tijd van oorlogsgeweld. De run op noodpakketten is groot, de beste noodradio's zijn uitverkocht. Autoritaire regimes vergroten hun invloed, anti-democratische stemmen doordringen steeds meer de bestaande orde. De bosbranden in Los Angeles woekeren voort en hun vernietigingskracht wordt apocalyptisch genoemd. Het lijkt alsof de alarmbel van de ondergang steeds harder wordt geluid.

En ja, er klinkt ook wel een tegengeluid: In zijn oudejaarsconference mikte (gokte?) Pieter Derks op onze veerkracht die om 5 voor 12 naar boven zal komen. De vooronderstelling is dan dat het nog geen 5 voor 12 is. Niet alle klimaatdeskundigen zullen daarmee instemmen.

Beelden en teksten over een eindtijdverwachting dringen inmiddels opvallend door in kunst en cultuur, zelfs tot in jeugdliteratuur: 'Ik ben niet gek. [...] Als de wereld vergaat overleeft niemand. Dat weet ik. Maar wat als het half misgaat? [...] ... dat computers en telefoons eruit liggen. Dat je pinpas het niet meer doet en de winkels niet meer bevoorrad zijn. Hoelang overleef jij als de supermarkten leeg zijn? [...] Een ook geen maaltijdbezorgers meer...' (Anna Woltz, *De spin en de sleutel*.)

Aan de andere kant: verhalen over het einde van de wereld zijn zo oud als de wereld. Maarten Keulemans, wetenschapsjournalist bij de Volkskrant, verzamelde de beste 50 scenario's in zijn boek *Exit Mundi*. En roepen dat het einde dit keer echt voor de deur staat, is deel van bijna elk scenario. Onlangs schreef hij een artikel over het gebruik van het woord 'crisis':

Crisis roepen? In de media is het van alle tijden. Van de 'Suezcrisis' in 1956 tot de 'oliecrisis' van 1973, de 'aids crisis' in de jaren tachtig, de 'golfcrisis' van 1990, en de 'vluchtelingencrisis' van 2015. Kort is het 'crisis', maar als het ergste voorbij is, neemt ook het mediagekrakeel af – in de vier kranten die ik bekeek in elk geval wel. De 'klimaatcrisis' is in dat spel een geval apart. Na 2006 begon de aanduiding voor het eerst op te duiken. In opiniestukken welteverstaan, van milieugroepen die na de alarmerende klimaatfilm van Al Gore wilden wijzen op hoe ernstig klimaatverandering is. Pas nadat de Britse krant *The Guardian* in 2009 met veel bombarie [had aangekondigd de versnelde opwarming 'crisis' te gaan noemen](#) gingen ook journalisten erin mee. Al valt het woord nog steeds maar mondjesmaat, en is het alweer wat op z'n retour: meestal hebben kranten het over 'klimaatverandering' of 'opwarming van de aarde'.

In dit tijdsgewricht – waarin het woord ‘crisis’ te pas en te onpas valt – beginnen wij aan de veertig-dagen-tijd om op weg te gaan naar Pasen. We lezen teksten uit het Evangelie van Markus, die gaan over ‘de tijd’. En dan niet over de lineaire klokkentijd, maar over de tijd die is vervuld, het *kairos*-moment, het uur U. Teksten die vooruitwijzen naar of onderdeel zijn van of voortborduren op Jezus’ “rede over de laatste dingen”. Kenmerkend voor die teksten is dat ze enerzijds de actualiteit en onze aandacht op scherp zetten, anderzijds dat ze niet worden gevolgd door een groot zwart gat, maar door hoop en verwachting.

Daarmee zijn deze teksten een belangrijke correctie op ons algemene gebruik van het woord ‘apocalyptisch’ als ‘catastrofaal’. De zogenaamde ‘apocalyptische’ teksten gaan verder dan het benoemen van rampspoed. Ze willen ook iets ‘onthullen’, iets van het geheim van de werkelijkheid aan het licht brengen. Een geheim dat we niet grijpen als feit, maar dat we ontmoeten in de weg die Jezus gaat door de dood heen. Hij neemt ons mee in zijn *kairos*, zijn tijd, waarin het Koninkrijk nabij is.

Daarmee worden we uitgenodigd tot een bezinning op het besef dat ons leven eindig is (een gedachte waar we sowieso als mens niet aan ontkomen) en tot verbinding met een werkelijkheid die waarachtig groter is dan wij, en waarin wij onze plaats moeten weten en mogen zoeken.

*

5 maart, Aswoensdag

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Vuur uit as

Lezing: Markus 1,15

Het evangelie begint. De tijd is vervuld. Het Koninkrijk is nabij. Dat klinkt hoopvol. Maar wat er volgt is een kruisweg, Een verpletterende nederlaag een neergang tot in de dood. Het vuur gaat uit. Hoe hoopvol is dat? Hoe keer je om vanuit de as?

9 maart

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Geen oogsttijd – de dorre vijgenboom

Lezing: Markus 11,12-25

Het verhaal van de tempelreiniging staat ingeklemd tussen twee passages over een vijgenboom, die wel in bloei staat, geen vrucht draagt. De (religieuze) instituties, die vrucht zouden moeten dragen (vrede en recht) functioneren niet en worden daarom het oordeel aangezegd. De vervloekte vijgenboom, in korte tijd tot aan zijn wortels verdord, is een schokkend beeld om dit duidelijk te maken. Ook schokkend in de zin wakker schuddend. De schok legt het accent op het gezag, waarmee Jezus spreekt. In vers 13 komen onthulling en verhulling samen. ‘Het was namelijk nog niet de tijd voor vijgen.’ Dus de boom kan er niet zo veel aan doen, dat hij op dit moment vruchteloos is. Dat wijst erop dat Jezus spreekt over zijn eigen tijd. Een tijd waarin het aan komt op waakzaamheid, vertrouwen en vergeving.

16 maart m.m.v. het Janskoor

Voorganger: Harry Pals

Thema: De tijd verstrijkt – de parabel van de wijngaard

Lezing: Markus 12,1-12

Opnieuw een confronterende parabel, waarin Jezus dit keer zelf als hoofdpersoon figureert en preludeert op zijn einde. Hij voert zijn toehoorders mee de wereld van zijn parabel in en toont hen hoe hebzucht, agressie en machtsvertoon de dienst uitmaken. Het beeld van de hoeksteen toont een radicaal andere vorm van 'de dienst uitmaken'. Via verwerping naar draagkracht.

23 maart

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: Hoogste tijd – rede over de laatste dingen – deel 1

Lezing: Markus 13,3-20

Dit gedeelte is het enige waarin de lezer van het Evangelie rechtstreeks wordt aangesproken, in vers 14. Daarmee neemt de evangelist een voorschot op de tijd, die zich na het verhaal, na Pasen, zal afspelen. De gebeurtenissen, die leiden tot vervolging en paniek, zijn tekenen van de komende verwoesting. Daarmee roept de tekst onzekerheid en ongewisheid op.

Inmiddels is die concrete tijd, waar Jezus naar verwijst, gepasseerd. De verwachting dat het Koninkrijk van God zich na Pasen snel zou aandienen, is niet uitgekomen.

Dat roept minstens de vraag op hoe wij ons moeten verhouden tot dit soort 'apocalyptische' teksten, die enerzijds tijdgebonden zijn en anderzijds raken aan onze actuele ervaring van onzekerheid en onwetendheid.

30 maart, zondag laetare; m.m.v. het Janskoor

Voorganger: Thea Peereboom

Thema: Blijf wakker! – rede over de laatste dingen – deel 2

Lezing: Markus 13,28-37

Zie bij 23 maart. Met daarbij de aanvullende vraag: Hoe blijf je waakzaam als niemand weet wanneer het grote moment van de ommekeer zal zijn? En waar wachten wij eigenlijk op? Wachten wij nog ergens op?

6 april; tienerdienst

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Wat doe je als alles misgaat?

Lezing: Markus 14,1-11

Terwijl het net van de samenzwering om Jezus wordt aangetrokken, loopt een vrouw bij hem binnen om hem te zalven. Het is alsof Jezus en de vrouw de enige twee zijn, die weten wat er speelt: Zijn weg loopt dood. En tegelijkertijd is er sprake van goed nieuws dat zal worden verkondigd. Dus er gaat ook iets door.

Hoe ontstaat perspectief door het verlies heen. Wat gaat er verder, als je op de bodem zit?

13 april, Palmzondag; m.m.v. het Janskoor

Voorganger: Jorn den Hartog

Thema: Bereid je voor

Lezing: Markus 14,12-16

Bereid je voor ... maar waarop? Op leven of op dood? Uittocht of uitvaart?

18 april Witte Donderdag; m.m.v. het Janskoor

Voorganger: Kees van der Zwaard

Thema: ...tot de dag aanbreekt.

Lezing: Markus 14,17-25

Opnieuw zien we die merkwaardige dubbelheid van dood en leven. Van einde en nieuw begin. Jezus' lichaam wordt gebroken, zijn bloed vergoten. En toch spreekt hij over de dag die zal komen... Wat onthult het laatste avondmaal, en wat wordt verhuld?

18 april Goede Vrijdag; m.m.v. het Janskoor

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Het diepe duister valt.

Lezing: Markus 14,26 – 15,47

Markus vertelt hoe Jezus op zijn weg naar zijn dood stap voor stap meer en meer alleen wordt gelaten. Verloochening, verraad en afwezigheid volgen elkaar op en brengen Jezus in de donkere nacht van zowel lichaam als ziel. Je zou verwachten dat dit verhaal alleen maar catastrofaal eindigt. Er is niets goddelijks aan. En toch zegt de centurio: 'Werkelijk, deze mens was God zoon. Wat onthult de dood van Jezus?

19 april, Paasnacht; m.m.v. het Janskoor

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Daar zullen jullie hem zien.

Lezing: Markus 16,1-8

De vrouwen verwachten een graf. Ze gaan op weg om een dood lichaam te verzorgen. Om hun vermoorde vriend eer te bewijzen en hun verdriet te uiten. Maar dan worden ze op een nieuw, ongelofelijk spoor gezet: ga naar Galilea. Daar zul je hem zien. Terug naar het begin voor een nieuw zicht op alles wat zich heeft afgespeeld. De ervaring en de kennis van nu onthullen wat verhuld was. Al blijft er nog veel te raden over. Hoe leef je in zo'n geheim?

20 april, Pasen; m.m.v. het Janskoor

Voorgangers: Kees van der Zwaard en Elise Woertman

Thema: Het Paasfeest van Maria Magdalena

Lezing: Markus 16,9-16

De lezing van deze Paasmorgen wordt wel het tweede slot van Markus genoemd. Het is van later datum en toegevoegd aan het als abrupt ervaren eerste lot. Abrupt, zeker als je het vergelijkt met het slot van de andere evangeliën. Kortom, het tweede slot van Markus is een eerste poging om de evangeliën op één noemer te krijgen. Dat kun je aanpassen noemen. Je kunt het ook zien als een verlangen naar eenheid. Bijzonder is in elk geval dat Maria Magdalena prominent als eerste wordt genoemd, waarmee haar plaats als 'apostel van de apostelen' wordt bevestigd. Ook bijzonder is dat het ongeloof waarmee Maria's boodschap wordt ontvangen genoemd wordt. Kortom: ook dit tweede slot maakt ruimte voor de uiteenlopende reacties op de boodschap dat Jezus is opgestaan. Alleen dat al maakt het mogelijk om ons er mee te verbinden en te kijken waar wij staan. En het geeft uiting aan ons verlangen naar verbinding, ondanks alle verschillen.